

T.C.
Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
Kırıkkale Ticaret İl Müdürlüğü

2017 yılı
“Esnaf ve Sanatkârlar Raporu”

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ

1. GİRİŞ / YÖNETİCİ ÖZETİ
2. İLDEKİ ESNAF VE SANATKÂRLARA İLİŞKİN SAYISAL BİLGİLER
3. İLDEKİ ESNAF VE SANATKÂR İŞLETMELERİNE AİT BİLGİLER
  - a. İstihdam ve Vergi
  - b. Ürün ve Hizmetler
  - c. Yatırım ortamı ve Teşvikler
  - d. Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri
4. İLDEKİ ESNAF VE SANATKÂRLARIN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
5. İLDEKİ MESLEK EĞİTİM İHTİYAÇLARI
6. İÇ VE DIŞ PAZAR İMKÂNLARI
7. ESNAF VE SANATKÂRIN DESTEKLENMESİ
8. POLİTİKA VE STRATEJİNİN UYGULANMASI
9. SONUÇ / GENEL DEĞERLENDİRME

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo-1 Esnaf ve Sanatkârları Odaları Birliği istatistikleri

Tablo-2 Esnaf ve Sanatkârların Cinsiyet Dağılımı

Tablo-3 Esnaf ve Sanatkarların Yaş Ortalaması

Tablo-4 Yıllara göre terkin ve tescil sayıları

Tablo-5 En fazla Tescil yapılan 10 meslek

Tablo-6 En fazla Terkin yapılan 10 meslek

Tablo-7 En fazla artan n yapılan 10 meslek grubu

Tablo-8 En fazla azalan 10 meslek grubu

Tablo-9 İlimizde İstihdam Verileri

Tablo-10 İlimizde Sosyal Güvenlik Verileri

Tablo-11 Kırıkkale ili için yatırımlar için Teşvikler

Esnaf ve Sanatkârlarımızın, ilimiz ekonomisinde sosyal ve kültürel hayatında çok önemli bir yeri vardır. Çünkü her bir cadde, her bir sokak, her bir mahalle onlarla hayat bulmaktadır. İlimizde refahın yayılmasına, istihdamın ortaya çıkmasına, ekonomik gelişmenin sağlanmasında en büyük pay hiç kuşkusuz esnaf ve sanatkârlarımızın katkısı büyüktür.

Esnaf ve sanatkârlar; toplumun tüm kesimlerine yönelik üretimleriyle ekonomik büyümeye, sosyal sisteme ve istihdama katkı sağlayan, ekonomik dinamizmin ve canlılığın kaynağını oluşturan, refahı tabana yayan, bunların yanında istikrarın da temel mekanizması olarak kabul gören bir kesimdir. İlimizde sanayici ve tacir tanımına girmeyen ve faaliyeti sermayesinden ziyade bedeni çalışmaya dayanan, Kırıkkale Esnaf ve Sanatkâr Odalar Birliğine bağlı bulunan, aralık sonu itibarıyla 15 odaya kayıtlı 6416 esnaf ve sanatkâr bulunmaktadır. Esnaf ve sanatkârlarımızın %11.65 ini kadınlar, %88.35'ini erkeklerden oluşturmaktadır. İlimizde en fazla faaliyet gösteren meslek grubu Büfe, Bakkal ve Marketlerde ticaret yapan esnaf grubumuzdur. Büfe, Bakkal ve Market esnafı olarak 600 esnafımız ticaret yapmaktadır. İlimizin en büyük odası Kırıkkale Esnaf ve Sanatkârlar Odasının ise 1370 üyesi vardır.

Esnaf ve Sanatkârımıza ilişkin esnaf bilgilendirme sisteminden almış olduğumuz sayısal veriler ve bilgilere raporumuzda yer verilmiştir. Esnaf ve Sanatkârlarımıza devlet tarafından sağlanan KOSGEB, Kalkınma Ajansı, Esnaf ve Sanatkâr Kredi Kefalet Kooperatifinden gibi düşük faizli krediler ve hibelerden faydalanmaktadır. Özellikle esnaf ve sanatkârların yararlandığı temel kuruluşlardan birisi olarak ön plana çıkan ESKKK' ların, Hazine destekli kredi olarak Halk Bankası üzerinden kredi sağlamanın hedef kitle açısından oldukça yararlı olduğu yaptığımız ziyaretlerde görülmüştür. Aynı sistemin TSO üyelerini de kurulması yada mevcut ESKK'lara entegre edilmesi çok faydalı olacaktır.

Esnaf ve sanatkârlar tarafından belirtilen sorunların birçoğu birbiriyle bağlantılı sorunlardır. Birisinin varlığı, bir diğerinin oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, esnaf ve sanatkârların sorunlarına çözüm üretilirken, sorunların birbirlerine olan etkilerinin dikkate alınmasını faydalı olacaktır. Bu sorunları mevzuatın bilinmemesi, işgücü maliyetlerinin karşılanamaması diğer maliyetler ve kalifiye ara eleman sorunlarına eklenebilir. Esnaf ve Sanatkârlalar ilgili sorun ve çözüm yolları ve sorunlara nispeten çare olacak projelere genişçe rapor sonunda sonuç kısmında yer verilmiştir.

Müdürlüğümüzün Bakanlığımız Taşra teşkilat yönetmeliği 53.maddesi gereğince hazırlamış olduğu 2017 yılı Esnaf ve Sanatkâr raporunun ilimize, esnaf ve sanatkârımıza kamuoyuna faydalı olmasını diler bu raporun oluşmasına katkı sağlayan, kurum ve kuruluşlarla birlikte personelimize teşekkürlerimi sunarım. 31.01.2018

Seyfettin ÇETİNER
Kırıkkale Ticaret İl Müdürü V.

- Kırıkkale Esnaf ve Sanatkârları Odaları Birliği 71 kod numarası ile 26.11.1989 tarihinde kurulmuştur. ESBİS'den alınan verilere göre 31.12.2017 tarihi itibarıyla İlimizde, 1 Birlik, 15 esnaf ve sanatkâr odasına kayıtlı 6416 esnaf bulunmaktadır. Birliğin Başkanlığını Süleyman KÖSTEKLİ yürütmektedir. Aşağıda isimleri verilen ilçelerde bulunan üyeler birliğe bağlıdır. İş ve işlemleri Birlik tarafından yürütülmektedir. Esnaf Sanatkârlar Odaları Birliğine Bağlı odaların üye dağılımı aşağıdadır.

Tablo-1 Kırıkkale Esnaf ve Sanatkârları Odaları Birliği istatistikleri

Sıra	Meslek Grubu	Üye Sayısı Şahıs
1	Karma Esnaf ve Sanatkârlar Odası	1.370
2	Lokantacılar Kebapçılar Köf. Tat. Odası	294
3	Şoförler ve Otomobilciler Odası	306
4	Bakkallar ve Büfeciler Odası	541
5	Berberler ve Kuaförler Odası	261
6	Kahveciler Odası	268
7	Kasaplar Odası	126
8	Minibüsçüler Odası	420
9	Terziler Konfeksiyoncular ve Triko Odası	376
10	Oto Sanatkârlar ve Demirciler Odası	539
11	Sebzeciler Odası	289
12	Servis araçları ve Nakliyeciler Odası	679
13	Esnaf ve Sanatkârlar Odası-Keskin	273
14	Şoförler ve Otomobilciler Odası-Keskin	100
15	Esnaf ve Sanatkârlar Odası-Çerikli	148
	KESOB Şubeleri	
1	Karakeçili Şubesi	73
2	Sulakyurt Şubesi	107
3	Delice Şubesi	70
4	Balışeyh Şubesi	68

5	Yahşihan Şubesi	405
6	Bahşılı Şubesi	67
7	Çelebi Şubesi	19

Kaynak: ESBİS-Aralık/201

• Cinsiyet Dağılımı

Kırıkkale Esnaf ve Sanatkarların cinsiyet dağılımı ise Erkek 5665, kadın 751 şeklindedir. Esnaflarımızın % 88,35'i erkek, %11,65'i kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo-2 Esnaf ve Sanatkarların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Oran%
Erkek	88,35
Kadın	11,65

Kaynak ESBİS-Aralık-2017

• Yaş ortalaması

Kırıkkale'de meslek odalarına bağlı olarak faaliyet gösteren esnafın yaş ortalaması erkeklerde 30-50 kadınlarda 25-40 yaş aralığındadır.

Tablo-3 Esnaf ve Sanatkarların Yaş Ortalaması

Yaş ortalaması	Yaş Ort.
Erkek	30-50
Kadın	25-40

Kaynak ESBİS-Aralık-2017

• Yıllara göre İşlem Sayıları

2016 yılı içerisinde 395 işyerinin kapandığı, 802 işyerinin de açıldığı görülmektedir.2017 yılında ise 309 işyeri kapanırken 709 yeni işyerinin açıldığı görülmektedir.

Tablo-4 Esnaf ve sanatkarlarına yıllara göre terkin ve tescil sayıları

Yıl	Terkin	Tescil	Fark
2017	309	709	+400
2016	395	802	+407

Kaynak ESBİS-Aralık-2017

- **2017 yılında En fazla TESCİL Yapılan 10 Meslek**

Yıl içerisinde en çok tescil olan, yani odalara kayıt olan Büfelerde, bakkalarda ve marketlerde yapılan ticaretiyle ilgili esnafılık yapan meslek grubu olmuştur. Bu meslek grubunda 82 yeni esnafın odalara kayıt olduğu görülmektedir.

Tablo-5 En fazla Tescil yapılan 10 meslek

Meslek	Tescil Sayısı
Büfelerde, bakkalarda ve marketlerde yapılan ticaret	82
Lokantacılık, yemek ve içecek sunumu faaliyetleri	54
Taksi işletmeciliği	45
Şehirlerarası yük taşımacılığı	42
Minibüs işletmeciliği	35
Kahvehane, kıraathane ve çay ocağı işletmeciliği	25
Servis Aracı İşletmeciliği	21
Tezgâhlar ve pazar yerleri vasıtasıyla yapılan ticaret	19
Et ve et ürünlerinin işlenmesi ve ticareti	16
Giyim eşyası imalatı ve ticareti (konfeksiyonculuk)	15

Kaynak ESBİS

- **2017 yılında En fazla TERKİN Yapılan 10 Meslek**

Yıl içerisinde en çok terkin yapılan taksi işletmeciliği esnafılığı yapan meslek grubunda olmuştur. Büfe, bakkal Gıda sektörü terk edilen ikinci sektör olurken, Minibüs işletmeciliği ve Lokantacılık mesleği onları takip etmiştir.

Tablo-6 En fazla Terkin yapılan 10 meslek

Meslek	Tescil Sayısı
Taksi işletmeciliği	32
Büfelerde, bakkalarda ve marketlerde yapılan ticaret	23
Minibüs işletmeciliği	15
Lokantacılık, yemek ve içecek sunumu faaliyetleri	14
Kahvehane, kıraathane ve çay ocağı işletmeciliği	9
Taksicilik	9
Nakliyecilik ve Nakliyat Komisyonculuğu	9
Servis Aracı İşletmeciliği	8
Tuhafiyecilik ve tuhafiye ürünleri imalatı	8
Minibüsçülük	8

Kaynak ESBİS

- **2017 yılında İşyeri sayısı En fazla ARTAN 10 Meslek**

Tablo-7 En fazla artan 10 meslek grubu

Meslek	Tescil Sayısı
Büfelerde, bakkallarda ve marketlerde yapılan ticaret	56
Şehirlerarası yük taşımacılığı	36
Lokantacılık, yemek ve içecek sunumu faaliyetleri	34
Minibüs işletmeciliği	19
Tezgâhlar ve pazar yerleri vasıtasıyla yapılan ticaret	16
Kahvehane, kıraathane ve çay ocağı işletmeciliği	15
Et ve et ürünlerinin işlenmesi ve ticareti	13
Giyim eşyası imalatı ve ticareti (konfeksiyonculuk)	13
Araç, Alım, Satım Kiralama	11
Mobilya imal, onarım ve ticareti	11

Kaynak ESBS

- **2017 yılında İşyeri Sayısı En Fazla AZALAN 10 Meslek**

Tablo-8 En fazla azalan 10 meslek grubu

Meslek	Değişim
Minibüscülük	-9
Nakliyat ve Nakliyat Komisyonculuğu	-7
Pazarcılık	-6
Taksicilik	-6
Tuhafiyecilik	-4
Oto Motor tamirciliği	-3
Kadın ve Erkek Kuaförlüğü	-3
Kahvecilik, Kıraathanecilik ve İnternet Kafe İşletmeciliği	-3
İnşaat Taşeronluğu	-3
Emlak Komisyonculuğu ve Danışmanlığı	-2

Kaynak ESBS

a. İstihdam

İş Kur istatistiklerine göre Kırıkkale ilinde kayıtlı 22.284 kişilik işgücünün %40,05 (8925 kişi,) kadınlardan, %59,95 (13359 kişi) erkeklerden oluşmaktadır. İstihdama ilişkin İş-Kur un 2017 yılı temel göstergeleri incelendiğinde toplam 19270 başvuru yapıldığı bunun 5309 unun işe yerleştiği böylelikle toplam başvurular içerisinde işe yerleştirme oranı %26.92 (5309kişi) olduğu görülmektedir. İŞKUR'un 2017 yılında kayıtlı iş gücü sayısı 22.284 iken, kayıtlı işsiz 11.154 kişidir. Kırıkkale ili için TÜİK in 2013 yılı öncesi yayımlanmış olduğu temel işgücü göstergelerinden işgücüne katılma oranı, istihdam ve işsizlik oranlarına tabloda yer verilmiştir.

Tablo-9 İlimizde İstihdam Verileri

Yıllar	İşgücüne Katılma Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
2008	34,7	30,9	11,1
2009	40,0	32,3	19,3
2010	42,4	37,3	12
2011	42,8	38,4	10,2
2012	41,7	38,0	8,9
2013	44,7	41,1	8

Kaynak İş-Kur

■ Sosyal Güvenlik Verileri

Kırıkkale ili 2017 yılı Eylül ayında 4/a kapsamında aktif sigortalı sayısı 43.930 olup, toplam aylık ve gelir alan kişi sayısı 29.676'dır. 4/b kapsamında esnaf aktif sigortalı sayısı 5.716 olup, toplam aylık alanların sayısı 6.888'dir. 4/b kapsamında çiftçi aktif sigortalı 3294 olup aktif aylık alan kişi sayısı 3.935'tir. 4/c kapsamındaki aktif sigortalı iştirakçi sayısı 15.766'dır. Buna göre toplam aylık alan kişi sayısı ise 9.485'tir.4/a kapsamındaki toplam 4.885 işyeri olup, bunlar büyüklüğüne göre incelendiğinde 500 kişiden fazla çalışanı olan işletme sayısı 7'dir. 250 ile 499 arası çalışanı olan işletme sayısı 10 olup, işletmelerin tamamına yakını mikro, küçük veya orta büyüklükteki işletmelerden meydana gelmektedir.

Kişi sayısı	1	2-3	4-6	7-9	10-19	20-29	30-49	50-99	100-249	250-499	500-749	750-999	1000+
İşyeri sayısı	1640	1395	837	342	378	106	86	59	32	3	6	1	0
Zorunlu sigortalı sayısı	1640	3173	3954	2603	5032	2447	3416	3775	5037	1153	3159	1568	0

Tablo-10 İlimizde Sosyal Güvenlik Verileri

Sosyal güvenlik kapsamında; aktif çalışan sayısı 68.706, aylık alan kişi sayısı 49.895, bakmakla yükümlü olunan kişi sayısı 124.788 olup, sayal güvenlik kapsamındaki aktif çalışanların toplam nüfusa

oranı % 24,57'dir. Sosyal güvenlik kapsamındaki emeklilerin toplam il nüfusuna oranı ise % 17,95'tir. Sosyal güvenlik kapsamı dışında kalan nüfus ise 11.290'dır.(Kaynak TSO 2017 Faaliyet Raporu)

▪ **Bedaş Elektrik**

Bedaş verilerine göre 2016 yılı ticarethanelerin yıllık elektrik tüketim miktarı yaklaşık 32000000 MWh'dir.

▪ **Vergi**

Kırıkkale Defterdarlığı verilerine göre ildeki Basit ve Gerçek usuldeki vergi gelirleri toplamı 294.851.947,23 TL'dir. İl Genel vergi gelirleri toplamı ise 330.895.605,85 TL'dir.

b. Ürün ve Hizmetler

- İlimizde en belirgin üretim yapan esnaflarımız, Terziler, Tuhafiyeciler ve Konfeksiyoncular Odasına bağlı olarak gelinlikçilerdir. Gelinlik üretiminde İlimiz Türkiye'de ön sıralarda yer almaktadır. Yurt içi olduğu gibi yurt dışına da satış işlemi yapılmaktadır. İlimizde sanatsal ve kültürel değeri olan geleneksel meslek bulunmamaktadır. İlimize ait kültürel değeri olan Karakeçili halısı ve kilimi meşhurdur. Fakat bu işi esnaflarımız değil Halk Eğitim Müdürlüğünce açılan kurslarda kursiyerler yapmakta ve önemli günlerde sergilemektedirler.

c. Yatırım Ortamı ve Teşvikler

- **Yatırım açısından Kırıkkale ilinin kısa bir analizi**
  - Kırıkkale'nin kurulması, büyümesi ve bugüne taşınması daha çok savunma sanayi ile olmuştur.1925 yılında Top ve Mühimmat fabrikasının temellerinin atılması Kırıkkale'nin şehirleşmesinin nüvesini oluşturmaktadır. TÜPRAŞ rafinesinin 1986 yılında faaliyete başlamasıyla, sanayi alanındaki konumunu güçlendirmiş, ildeki sanayileşme süreci hızlanmıştır.
  - Yatırım Teşvik kapsamında Kırıkkale yapılacak yatırımlar %80 oranında destek sağlanmaktadır. Silah OSB de yapılacak yatırımlar ise, Gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, Gelir/Kurumlar Vergisi indirimi/SGK Primi işveren Hissesi desteği/Faiz Desteği teşvikleri verilmektedir.

- İl genelinde 19 okul öncesi, 91 ilkokul, 72 ortaokul, 59 lise ve dengi okul bulunmaktadır. Toplam 241 okulda 50 bini aşkın öğrenci, 3692 öğretmenle eğitim öğretim faaliyetleri devam etmektedir.
- 1992 tarihinde kurulan Kırıkkale Üniversitesi 12 fakülte, 1 yüksekokul, 3 enstitü, 18 araştırma uygulama merkezi, gelişmiş laboratuvarları ve Teknokenti ile sanayiye destek olmaktadır. Kırıkkale Üniversitesinde 40.611 öğrenciye 602 öğretim üyesi olmak üzere 1232 akademik personel hizmet vermektedir.
- Kara, hava, deniz ve demiryolu ulaşım ağları bakımından önemli bir merkez olan Kırıkkale karayolu ile Ankara Esenboğa havaalanına yaklaşık 1 saat, Deniz yolu açısından Samsun limanına 3 saat mesafededir.
- Demiryolu hattında iki ana konvansiyel demir yolu hattı güzergâhında bulunmaktadır. Bunlar Ankara, Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Kars hattı ve Ankara, Kırıkkale, Çankırı Zonguldak hattıdır. İl sınırları içerisinde 97 km konvansiyonel demiryolu hattı olup, 4 istasyon bulunmaktadır.
- Ankara-Kırıkkale-Samsun otoyolu ve Sivas-Kırıkkale-Ankara –İstanbul hızlı tren projesi ile Kırıkkale'nin ulaşımdaki önemi bir kat daha artacaktır.
- İlin Başkente uzaklığının 77 km. olmasının ve ilin karayolu ağı itibarıyla doğu, kuzey ve güney yönlerindeki 43 ile açılan konumda olması ilde üretilen ürünlerin nakliye ve pazarlanması açısından büyük avantaj sağlamaktadır. Ankara'ya 75 km, Samsuna 330km, Kayseri 'ye 245 km ve yapımı devam eden Kırıkkale, Karakeçili, Kulu bağlantısı ile Konya'ya 250 km mesafede olacaktır

- TÜİK tarafından ilk defa 2016 yılında yayınlanan yaşam memnuniyeti araştırmasına göre Kırıkkale 81 il içinde en yaşanabilir 9. İl konumundadır. Kırıkkale, sosyo ekonomik gelişmişlik endeksine göre en gelişmiş 33 üncü, CNBC-e BUSINESS Dergisinin Ekim 2008 sayısında yayımlanan "Türkiye'nin En Yaşanabilir İli Hangisidir?" araştırmasına göre 81 vilayet arasında yedinci sıradadır.
- Kalkınma Bankalığınca 2011 yılında yayınlanan illerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralamasında 81 il arasında gelişmişlik açısından 41 .sırada yer almaktadır.
- MKE fabrikaları ve TÜPRAŞ rafinerisini ilin ekonomik yapısında önemli yer tutmaktadır.
- Ülkemizin savunma sanayi için stratejik öneme haiz MKE nin on fabrikasından beşi, iki işletmesinde biri Hurda İşletme Müdürlüğü ilimizde bulunmaktadır.
- Makine, savunma, petrol, yalıtım, gıda ve mobilya ağırlıklı sanayi yapısı, 5 büyük ölçekli fabrika ile Türkiye'nin savunma alanında belkemiği ve Türkiye'nin ilk ve tek silah ihtisas organize sanayi bölgesinin kurulma aşamasında olan ilidir.
- Milli savunma bakanlığı bağlı Mühimmat ıslah, geliştirme ve yenileştirme Merkezi (MIGYEM) ile Mühimmat ayırma ve ayıklama tesisi ilimizde bulunmaktadır.
- Mavi akım doğalgaz boru hattı, TÜPRAŞ Petrol Rafinerisi, HES Potansiyeli ve mevcut barajlar, Enterkonnekte Sisteme yakın bağlantı ile enerji koridoru konumunda olması yapılacak yatırımlar için avantajlıdır.
- Kırıkkale sahip olduğu sanayi birikimi, altyapısı ve uygun yatırım ortamı, coğrafi konumu, büyüyen ekonomisi, sürekli gelişen ulaşımı, lojistik merkezi olma potansiyeli, nitelikli ve rekabetçi işgücü, sektörel - bölgesel düşük vergileri ve teşvik olanakları ile yatırımcılar için bir cazibe merkezidir.

- Kırıkkale il merkezi kamu ağırlıklı sanayi şehri olup, diğer ilçe merkezleri ve kırsal kesimin ekonomik yapısı tarıma dayalı olup imalat sanayi kamuya ait büyük işletmelerin yanında, özel sektöre ait küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmaktadır.
  - İlçelerimiz hayvancılık sektörü açısından önemli olan çayır ve mera varlığına sahiptir. İlde üretilen meyvelerin soğuk hava depolarında muhafaza edilip pazarlanabilmesi, ulaşımın kolaylığı ve işçilik maliyetlerinin düşük olması yatırımcılar büyük avantaj sağlamaktadır.
- **2017 yılında Kırıkkale İli Yatırımlar için Teşvik / Destek Unsurları**

Ülkemiz yatırım teşvik kapsamında 6.bölgeye ayrılmıştır. İlimiz Yatırım Teşvik kapsamında Kırıkkale yapılacak genel yatırımlar 4. Bölgede olup, OSB'lere yatırım yapılması halinde 5.bölge avantajlarından %80 oranında destek sağlanmaktadır. Kırıkkale Merkez OSB, Keskin OSB ve Kırıkkale Silah İhtisas OSB olmak üzere üç Organize Sanayi Bölgesi vardır. Silah OSB de yapılacak yatırımlar için Gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, Gelir/Kurumlar Vergisi indirimi/SGK Primi işveren Hissesi desteği/Faiz Desteği Teşvikleri verilmektedir.

TEŞVİK BÖLGELERİ	1.BÖLGE	2.BÖLGE	3.BÖLGE	4.BÖLGE (KIRIKKALE)	5.BÖLGE Kırıkkale	6.BÖLGE
KDV Muafiyeti	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Gümrük Muafiyeti	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Vergi Muafiyeti (%) (***)	15	20	25	30	40	50

SGK İşveren Prim Muafiyeti	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl (****)
Yatırım Yeri Tahsisi	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Faiz Desteği (TL/Döviz)	Yok	Yok	3 puan	4 puan	5 puan	7 puan
	Yok	Yok	1 puan	1 puan	2 puan	2 puan
	Var	Var	Var	Var	Var	Var
<u>Emlak Vergisi Muafiyeti</u>	Var	Var	Var	Var	Var	Var
<u>Damga Vergisi Muafiyeti</u>	Var	Var	Var	Var	Var	Var

Tablo- 11 Kırıkkale İli Yatırımlar için Teşvik / Destek Unsurlar

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

- **İlimizde Esnaf ve Sanatkârlarımızın yararlandığı küçük çaplı teşvikler**
- **Esnaf ve Sanatkârlar Kredi Kefalet Kooperatiflerince sağlanan destekler**
- **İlimizde Esnaf ve Sanatkârın finansman ihtiyacını karşılamak amacı ile Kırıkkale Esnaf ve Sanatkârlar Kredi Kefalet Kooperatifimiz 1954 yılında kurulmuştur. İlimizde aktif olan dört kredi kefalet kooperatifi vardır. Bunlar Kırıkkale Merkez, Sulakyurt, Çerikli, Keskin Esnaf Ve Sanatkâr Kredi Kefalet Kooperatifleridir. Delice ve Karakeçili kredi kefalet kooperatifleri aktif değildir. Esnaf ve Sanatkârları desteklemek amacıyla devlet tarafından tahsis edilen kaynakların kullanılmasında için Türkiye Halk bankası görevlendirilmiştir ESKKK sistemi tamamen esnaf ve sanatkârlara yönelik bir sistemdir. ESKKK kredilerinden sadece esnaf ve sanatkârlar yararlanabilmektedir. Bu krediler hazine tarafından desteklenen kredilerdir. Kredilerin faiz oranları piyasadan düşüktür.**
- **Esnaf ve sanatkârın hammadde ve döner sermaye ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla sağlanan İşletme Kredisi, şoför esnafına ticari taşıt alım kredisi, işyeri alım Kredisi, Tesis Kredisi gibi krediler kullanılmaktadır.**

- Vadesi 1 yıldan kısa vadeli kredilerde faiz %4 dir, bir yıldan uzun vadeli kredilerde faiz oranı %5 dir. Kooperatifin kredi limiti 150.000.-TL, dost kredi limiti 20.000.-TL, İşyeri edinme ve sıfır araç kredisi 500.000.-TL dir. Kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerde el dokuma, bakır işletmeciliği, çini, çömlek yapımı, semercilik, yorgancılık, bastonculuk, oyacılık vb. gibi mesleklerde faizsiz kredi kullanabilirler.
- **Kırıkkale Esnaf ve Sanatkâr** Kredi Kefalet Kooperatifinin 2095 üyesi vardır. Üyelerine 2016 yılından devredilenle beraber 2017 yılında toplam **100.866.950,64**-TL kredi dağıtmıştır. Dağıtılan kredinin 29.026.710,90-TL yıl içinde tahsil edilmiş olup, kalan 71.840.209,74-TL 2018 yılına devredilmiştir.
- **Sulakyurt Esnaf ve Sanatkârlar Kredi Kefalet** Kooperatifinin 156 üyesi kayıtlarda görülmekte olup, 1.400.00.-TL plasmanına karşılık, 1.256.00.-TL kredi kullanmıştır.
- **Keskin Esnaf ve Sanatkârlar Kredi** Kefalet Kooperatifinin 533 üyesi kayıtlarda görülmekte olup, 5.200.00.-TL plasmanına karşılık, 5.163.00.TL kredi kullanmıştır.
- **Çerikli Esnaf ve Sanatkârlar** Kredi Kefalet Kooperatifinin 136 üyesi vardır.4.700.00.-TL plasmanına karşılık, 4.648.00.-TL kredi kullanmıştır.

- **Ahiler Kalkınma Ajansı Tarafından sağlanan destekler**

- Türkiye' de, esnaf ve sanatkârlar açısından önem taşıyan ancak bu kesimin yararlanma imkânının oldukça kısıtlı olduğu desteklerden bir kısmını da, Kalkınma Bakanlığı' nın Kalkınma Ajansları yoluyla sağladığı hibe destekleri oluşturmaktadır. 2006 yılında kurulmaya başlanan ve 2009 yılında Türkiye genelinde kuruluşları tamamlanan 26 Kalkınma Ajansı, Kurum ve Kuruluşlara mali ve teknik olmak üzere oldukça fazla destek sağlamaktadır. Bu destekler esnaf ve sanatkârlar açısından değerlendirildiğinde, proje teklif çağrılarının genelde esnaf ve sanatkârların başvurusuna açık olarak ilan edildiği belirlenmiştir. Ancak, proje yazımı konusunda yetersiz kapasiteye sahip olan esnaf-sanatkârlar, bu çağrılar kapsamındaki desteklerden yeterince faydalanamamaktadır.
- Ahiler Kalkınma Ajansı Kırıkkale'de bulunan firmaların, rekabet güçlerinin artırılması, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi, Ar-Ge ve yenilikçilik, pazarlama, markalaşma, insan kaynakları ve kalite sistemleri vb. alanlarda kurumsal kapasitelerin artırılması amacıyla 2017 yıl sonu itibariyle, Kırıkkale'de bulunan KOBİ'lere 7,8 Milyon TL düzeyinde kaynak aktarmıştır. Bu destek tutarının,

başvuran firmaların eş finansmanı da dâhil edildiğinde, ilin ekonomisine katkısı yaklaşık 16,5 Milyon TL düzeyindedir.

Tablo-11 Ahiler Kalkınma Ajansı Tarafından sağlanan destekleri

Yılı	Mali Destek Programının Adı	Ajans Desteği	Eş Finansman Dahil Toplam Bütçe
2010	Tarıma Dayalı Sanayi Mali Destek Programı	172.500,00 TL	345.000,00 TL
2011	İmalat Sanayiinde Yenilikçiliğin Gerçekleştirilmesi Mali Destek Programı	236.262,35 TL	472.524,71 TL
2012	Sektörel Rekabet Edebilirlik Mali Destek Programı	3.125.484,09 TL	6.702.567,54 TL
2014	Sektörel Rekabet Edebilirlik Mali Destek Programı	2.414.902,38 TL	4.985.849,15 TL
2016	KOBİ Geliştirme Mali Destek Programı	1.831.999,46 TL	3.966.070,00 TL
Toplam		7.781.148,28 TL	16.472.011,40 TL

Kaynak:Ahiler Kalkınma Ajansı

- **KOSGEB tarafından sağlanan hibe ve destekler**

Esnaf ve sanatkârların hibe ve desteklerle ilgili en önemlileri KOSGEB' e yönelik olanlardır. İlk sırada KOSGEB hibe ve desteklerinin esnaf ve sanatkârlara hitap etmemesi ve bu hibe ve desteklerden esnaf ve sanatkârların yararlanma imkânının sınırlı olması yer almaktadır. 2017 yılı içerisinde KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği ve KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Desteği Yönetmeliği Kapsamında KOSGEB Kırıkkale Müdürlüğü tarafından işletmelere destek verilmektedir. Bu desteklere ilişkin 43 işletmeye 196.790,99-TL, AR-GE desteği verilmiştir. İnovasyon ve Endüstriyel uygulama Destek Programı kapsamında 1 işletmeye 2.820-TL, Girişimcilik desteği sağlanmıştır. Destek Programı kapsamında 110 kişiye 1.249.332,35-TL, Teminat Giderleri Destek Programı kapsamında 1 işletmeye 394,37-TL ve Kobigel-Kobigelişim Destek Programı kapsamında 1 işletmeye 22.429-TL olmak üzere toplamda 156 işletmeye 1.471.753,71- TL destek sağlamıştır.

Tablo-12 KOSGEB tarafından sağlanan hibe ve destekler

YILLAR	İŞLETME ADEDİ	DESTEK MİKTARI(TL)
2003-2016	637	5.938.359
2017	İŞLETME ADEDİ	DESTEK MİKTARI (TL)

GENEL DESTEK PROGRAMI	43	196.790,99
KOBİ PROJE DESTEK	0	0
AR-GE, İNOVASYON VE ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMI	1	2.820
GİRİŞİMCİLİK DESTEK PROGRAMI	110	1.249.332,35
İŞBİRLİĞİ-GÜÇBİRLİĞİ DESTEK PROGRAMI	0	0
TEMATİK PROJE DESTEK PROGRAMI	0	0
GENİŞLEYEN İŞLETMELER PİYASASI KOBİ DESTEK PROGRAMI	0	0
TEMİNAT GİDERLERİ DESTEK PROGRAMI	1	394,37
KOBİGEL –KOBİGELİŞİM DESTEK PROGRAMI	1	22.416
2017 TOPLAM	156	1.471.753,71

d. Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri

- Kırıkkale Üniversitesi, temel Bilimler ve Mühendislik Bilimleri dalında Yüksek Lisans ve Doktora düzeyinde eğitim veren Fen Bilimleri bünyesinde Fizik, kimya, Makine, Bilgisayar mühendisliği ve Elektrik Elektronik Anabilim dallarında doktora, Savunma Teknolojileri Fizik, kimya, Makine, Elektrik-elektronik, Endüstri Mühendisliği, Biyomühendislik Anabilim dallarında yüksek lisans programı bulunmaktadır.
- İlimizde Kırıkkale Üniversitesinde 2015 yılında faaliyete başlayan teknokent, üniversite öğretim üyeleri ve özel sektör kuruluşlarının bilimsel araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilikçilik faaliyetlerini desteklemeyi Ar-Ge kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlamayı sanayi kuruluşlarının üniversite ve araştırma kurumlarıyla işbirliği yayabilmelerine imkân sağlamayı hedeflemektedir. Halen geçici binasında 11 girişimciye ev sahipliği yapan Teknokent'in 5800m2 kapalı alanına sahip yeni binası tamamlanmış olup, ofis tahsislerine başlanmıştır.

- **İlimizde devam eden büyük projeler ise;**

- Küçük Sanayi Sitesi (KSS) Kentsel Dönüşüm Projesi
- Kırıkkale Silah Organize Sanayi Bölgesi
- Kırıkkale Valiliği-İl özel İdaresi, Kırıkkale Belediyesi, Kırıkkale Ticaret ve Sanayi Odası, MKE kurumu ve Savunma Sanayi Müsteşarlığının kurucu ortaklığıyla 50 hektarlık alan üzerinde kurulmuş ülkemizin ilk ve tek Silah İhtisas Organize Sanayi bölgesidir. Kırıkkale merkezinde tamamlanmış olup firmalara arsa tahsisleri yapılmaya başlanmıştır.
- Kızılırmak Yeşil Vadi Projesi
- MKEK bünyesindeki Ağır Silah ve Çelik fabrikasında yapılan yenilenme çalışmaları çerçevesinde kurulan Çelikhane savunma sanayi, havacılık ve makine imalat sektörlerinin temel hammaddesi "vasıflı çelik" üretim projesi

- Esnaf ve sanatkârlar tarafından belirtilen sorunların birçoğu birbiriyle bağlantılı sorunlardır. Birisinin varlığı, bir diğerrinin oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, esnaf ve sanatkârların sorunlarına çözüm üretilirken, sorunların birbirlerine olan etkilerinin dikkate alınmasını faydalı olacaktır. Esnafı İşlerini etkileyen öncelikle rekabet, satış/müşteri bulamama ve finansman ile ilgili sorunları vardır. Bu sorunları mevzuatın bilinmemesi, işgücü maliyetlerinin karşılanamaması diğerr maliyetler ve kalifiye ara eleman sorunlarına eklenebilir. Çıracılık eğitimine önem verilmeli, çıracılık bu mesleklerin itibarı yükseltilmelidir.

- İlimizde bulunan 1 Birlik ve 15 odanın başkan yönetim kurulları ve bazı esnaflarla yapılan yüz yüze görüşmeler, sohbetler, araştırmalar, okunan makaleler, tutulan notlar çerçevesinde ve başlıca esnaf ve sanatkârın yerel ve genel sorunlar şu şekilde sıralanabilir.

- **Sorunlar**

- Kırıkkale küçük sanayi sitesi mevcut yapısı tüm sanayi esnafına yeterli olmayıp, Yahşihan belediyesi hizmet üretememektedir. Eski sanayi mülkiyet sorunu nedeniyle taşınmamaktadır.

- Mahalle aralarında vergi kaydı olmaksızın; patates, soğan, sarımsak satan kişilerin vergi kaydı olan esnafımızı zora sokmaktadır
- Akaryakıt ücretlerinin çok yüksek bulunmaktadır.
- BAĞ-KUR ve Vergi ödemelerinde esnafı zorlanmaktadır.
- Esnaf ve Sanatkâr Odalarında gelir sıkıntısı nedeniyle eleman istihdam edilememektedir. Üyeleriyle ilgili faaliyetlerde bulunamamaktadır.
- İlimizde Esnaf ve Sanatkâr Odalarının hizmet binaları yoktur. Kiralarda metruk yerlerde ikame etmektedirler.
- Kamu, Esnaf ve Sanatkârlar ve Üniversite işbirliği sağlanamamaktadır
- İŞKUR eğitiminden sonra prim desteği almak için en az çalışan sayısına, bu sektörde faaliyet gösteren çoğu esnaf ve sanatkâra ulaşamamaktadır
- Aynı meslek alanında benzer işi yapan işyerleri sürekli çoğalmaktadır. Özellikle neredeyse her semtte BİM, A101 gibi zincir marketler yer almaya başlamıştır. İlimizde ayrıca üç tane hipermarkette vardır. Bunlar birçok meslek alanında faaliyet gösteren esnaf ve sanatkâr karşısında yüksek rekabet gücüne sahiptirler. Üreticiden ve imalatçılardan daha düşük fiyattan daha yüksek miktarda malı uzun vadede geri ödemeli alıp, bu malları piyasada esnaf ve sanatkârlardan daha düşük fiyata satabilmektedirler. Bu durum, esnaf ve sanatkârların zincir marketler ve hipermarketler karşısındaki rekabet gücünün neredeyse yok olmasına sebep olmaktadır. AVM sayısının artması ve her çeşit ürün satması nedeniyle, pazarcı esnafı, bakkal vb. esnafın yok olmasına neden olmaktadır.
- Çıracık olarak çalışmak isteyen gençlerin giderek azalması sonucunda, çıracık yerinde daha yüksek maliyetli kalfa veya usta çalıştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda, kim zaman gelir düzeyi düşük olan esnaf ve sanatkârlar, kalfa çalıştırmayıp işyerlerinde çıracık ve kalfanın işini kendileri yapmaktadırlar. Çıracıklık ve eleman ihtiyacını karşılamak üzere, çıracıklık eğitim merkezleri aktif olmalıdır.
- Yeni bir iş yeri açılmasına izin verilirken aynı sokak, cadde veya semtte aynı meslek alanında faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârların iş potansiyelinin olumsuz etkilenebileceği dikkate alınmamaktadır.
- İşyeri ruhsatı verilirken birçok meslek alanında faaliyet alanlarına kısıtlama getirilirken; bazı meslek alanlarında (yapı marketleri, zincir marketleri hipermarketler, pastaneler, fırınlar vb.) kısıtlama olmaksızın her türlü ürünün satışı yapılabilmektedir. Bu durum esnaf ve sanatkârların

bu tür işletmeler karşısında rekabet gücünü ciddi şekilde azaltmaktadır. Örneğin bir fırında ekmek üretimi yapılırken, bir zincir market içinde de ekmek üretilebilmektedir. Pastanelerde normalde pasta, tatlı, şekerleme satışı yapılması gerekirken, kimi zaman lokantadan daha çok çeşitte yemek sunularak lokanta işletmeciliğine benzer bir durum oluşabilmektedir. Yapı marketlerin çiçek satması da yine bu duruma örnek teşkil etmektedir.

- Büyük işletmelerle karşılaştırıldığında, müşterilerine işyerinde kredi kartı kullandıran esnaf ve sanatkârlar bankalara daha yüksek komisyonlar ödemektedirler. Bu durum, küçük esnaf ve sanatkârın büyük işletmeler karşısında rekabet gücünü azaltmakta ve gelirlerinin azalmasına neden olmaktadır.
- El işçiliği ile imal edilen ürünlerin fiyatları, fabrikasyon üretim ile imal edilen ürünlerin fiyatları karşısında rekabet edemez hale gelmiştir. Bunun sonucunda, birçok meslek alanındaki esnaf ve sanatkâr, ürünlerini satamaz hale gelmiş ve bu meslek alanları yok olmaya başlamıştır.
- Rekabet eden işyerlerinde iş ahlakına önem verilmeden bedelinin çok altında mal satışı yapılmakta ve hizmet verilmektedir. İşlerini sürdürebilmek için birçok esnaf ve sanatkâr da, bu rekabet karşısında mal ve hizmet bedellerinde indirim yapmak zorunda kalmakta ve sonuçta kazançları azalmaktadır.
- Ruhsat almadan, ustalık belgesi olmadan, kimi zaman seyyar bir şekilde açılmış ve sağlıksız koşullarda çalışan işyerlerinde düşük bedel ile mal satışı yapılmakta veya hizmet verilmektedir. Bu durum, yasal yükümlülüklerini yerine getiren esnaf ve sanatkârların rekabet gücünü azaltmaktadır.
- Toptan satış amacıyla kurulmuş işyerlerinin perakende satış yapmaları küçük esnafın rekabet gücünü azaltarak gelirlerinin azalmasına neden olmaktadır.
- Kayıt dışı istihdam yaratan bazı esnaf ve sanatkârlar, düşük maliyetlerle iş yaptıkları için bedelinin çok altında mal satışı yapmakta ve hizmet vermektedirler. Bu durum, kayıtlı istihdam yaparak yasal yükümlülüklerini yerine getiren esnaf ve sanatkârların rekabet gücünün zayıflamasına neden olmaktadır.
- Pazar yerlerinde tezgâhların esnafa tahsis edilmesinde adil olmayan bazı uygulamalar, esnaflar arasındaki rekabet koşullarını olumsuz etkilemektedir.

• **Çözüm Önerileri;**

- **Yerel Öneriler**
- İlimize yeni bir Küçük Sanayi Sitesi kurularak mevcut sanayinin yeni kurulan alana taşınması.

- İlimizde açılacak kurslarda esnaflardan görüş alınarak, ihtiyaca göre kursların açılması.
- Esnaf için başta vergi olmak üzere BAĞ-KUR gibi gerekli teşviklerin sağlanması,
- AVM açılış izni verilirken esnafın ve diğer AVM lerin durum ve konumlarının göze alınması.
- İlin nüfus ve ticaret potansiyeli dikkate alınarak, mağazalar zincirine, hipermarketlere izin verilmemesi
- Zabıtalının daha sık denetim yaparak, mahalle aralarında vergi kaydı olmaksızın satış yapan seyyar satıcıları engellemesi.
- Lokal üretimler teşvik edilmeli, kâr oranı yüksek katma değerli ürünler tanıtılarak küçük imalatçının bireysel pazarlarla buluşmasının imkânları tanıtılmalıdır. Örneğin marangozların nitelikli oyuncak yaparak internet yoluyla pazarlamaları veya el ürünlerinin internet yoluyla sipariş almalarının sağlanabileceği düşünülmektedir.

▪ Genel Öneriler

- Esnaf ve Sanatkârlara yönelik olarak Kamu, Esnaf ve Sanatkârlar, Üniversite işbirliği çalışma kurulu kurulmalıdır (KESÜİM)
- Yeni bir iş yeri açılmasına izin verilirken aynı sokak, cadde veya semtte aynı meslek alanında faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârlar olması halinde izin verilmemesi.
- İşyeri ruhsatı verilirken birçok meslek alanında faaliyet alanlarına kısıtlama getirilirken; bazı meslek alanlarında (yapı marketleri, zincir marketleri hipermarketler, pastaneler, fırınlar vb.) kısıtlama getirilmelidir. Örneğin marketlerin çiçek satmaması
- Esnaf ve sanatkârların banka, pos makinası düşük komisyon alınmalıdır.
- El işçiliği ile imal edilen ürünlerin fiyatları, fabrikasyon üretim ile imal edilen ürünlerin fiyatları karşısında rekabet edemez hale gelmiştir. Bunun sonucunda, birçok meslek alanındaki esnaf ve sanatkâr, ürünlerini satamaz hale gelmiş ve bu meslek alanları yok olmaya başlamıştır.

- Ruhsat almadan, ustalık belgesi olmadan, kimi zaman seyyar bir şekilde açılmış ve sağlıksız koşullarda çalışan işyerlerinde düşük bedel ile mal satışı yapılmasına izin verilmemelidir.
- Toptan satış amacıyla kurulmuş işyerlerinin perakende satış yapmasına müsaade edilmemelidir.
- Esnaf ve Sanatkâr Odalarına İş kur desteğiyle eleman temin edilmelidir.
- Kayıt dışı istihdamın önüne geçilmesi için vergi dairelerince denetimin artırılmalıdır
- Esnaf ve Sanatkâr ve Odalar Birliği ve Oda yönetimlerinin yeni bir bakış açısı, yeniliğe, vizyoner bir yönetim anlayışına ihtiyaçları vardır. 500-750 den az olan esnaf odaları kapatılarak odaların güçlenmesi sağlanmalıdır. Esnaf ve Sanatkâr Oda Birliklerin mutlak suretle çalışan personelleri arasında nitelikli uzman personel bulunmalıdır.
- Üniversitelerin ilgili fakülte ve bölümleri (işletme, iktisat vb.) akademisyenleri, öğrencileri sahaya inmelidirler. Akademik kadro, bilgi, birikimlerini esnaf ve sanatkârın gelişmesine yönelik olarak kullanmalıdır. Odalara danışmanlık yapmalı, projeler üretmelidir.
- Odaya aidat borcu olan üyelerin kongrelerde oy kullanma hakkı olmamalıdır.
- İlçelerde herhangi bir odaya kayıtlı olmayan esnafın yakın ilçeye bir araya gelerek gerekli sayıyı sağlamaları halinde yeni karma oda kurabilmelerine olanak sağlanmalıdır.
- İlimizde yapılan görüşmelerde ticaret ve sanayi odasına kayıtlı üyelerinde zor durumda oldukları görülmüştür. Banka faizlerinin yüksekliği, kredi kullanmada hem ipotek, hem de kefalet istendiğinden zorluk yaşadıklarından bahisle mevzuat değişikliğiyle **Ticaret ve Sanayi Odası üyeleri de Esnaf ve Sanatkâr Kredi Kefalet** Kooperatiflerine üye olunmasının önü açılmalıdır.
- ESKKK kredileri bu mesleklerde faaliyet gösterenlere faizsiz veya düşük faizle kullanılmalıdır. Konuyla ilgili olarak ESKKK kefalet ve teminat şartları yeniden gözden geçirilmelidir
- Kamu spotları ile bu mesleklere ve meslek erbabına dikkat çekilmeli ve halkın bilinç düzeyini yükselten mesajlar iletilmelidir.
- Kamu kurumları hediye olarak geleneksel el sanatlarını sunmalı ve bu yolla sanatkârlara destek vermelidir.
- Yılın belirli dönemlerinde belediyelerin himayesinde sergi ve fuar organizasyonları düzenlenmelidir.
- Çıracak çalıştırmak koşuluyla kendisine ve çırağına sigorta primi indirimli olmalı veya prim muafiyeti sağlanmalıdır.

- Kalkınma Ajansları' nın hibe duyuruları ve çağrılarında haberlerinin olmamasıdır. Gerek meslek örgütü gerek ajanslar tarafından yoğun bilgilendirme faaliyetlerinin yerine getirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kırıkkale ilinde en fazla açık iş olan meslekler; Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu), Ütücü, Reçmeci/Reçme Makinesi Operatörü, Ortacı/Ayakçı (Tekstil), Makineci (Dikiş), İplik Temizleme İşçisi, Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı), Garson (Servis Elemanı), Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik) ve Endüstriyel Boru Montajcısına ihtiyaç vardır.

1 Mek İstihdam garantisiz ve MEK Özel Politika

İŞKUR, işgücü piyasasının temel aktörleri arasında yer alan; odalar, birlikler, borsalar, meslek kuruluşları ve işverenlerle işbirliği halinde ve onlardan elde edilen veriler neticesinde işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün temini için mesleki eğitim kursları planlamakta ve uygulamaktadır. Düzenlenen kurslar sonrasında işsizlerin meslek sahibi olması sağlanarak istihdam edilebilme imkânları artırılmaktadır. 2017 yılında toplam 39 adet MEK İstihdam Garantisiz ve MEK Özel Politika kapsamında program gerçekleştirilmiş olup, bu programlardan 563 kişisi bayan, 52 kişisi de erkek olmak üzere toplam 615 kişi yararlanmıştır.

2 İstihdam Garantili Kurslar

İŞKUR, işgücü piyasasının temel aktörleri arasında yer alan; odalar, birlikler, borsalar, meslek kuruluşları ve işverenlerle işbirliği halinde ve onlardan elde edilen veriler neticesinde işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün temini için mesleki eğitim kursları planlamakta ve uygulamaktadır. Kamu Kurum ve Kuruluşları ile en az % 20, özel sektör işyerleriyle en az % 50 istihdam taahhüdü alınarak düzenlenen kurslar sonrasında işsizlerin meslek sahibi olması sağlanarak istihdam edilebilme imkânları artırılmaktadır.

2017 yılında toplam 4 adet istihdam Garantili Kurslar kapsamında program gerçekleştirilmiş olup, bu programlardan 43 kişisi bayan, 28 kişisi de erkek olmak üzere toplam 71 kişi yararlanmıştır. İstihdam Garantili Kurslar kapsamında 20 kişisi bayan, 14 kişisi erkek olmak üzere 34 kişi istihdam edilmiştir

3 Girişimcilik Eğitim Kursları

İşKUR'a kayıtlı vatandaşlardan işletme kurmak isteyenlere yönelik olarak kamu kurum kuruluşları ve meslek odaları ile ortak olarak girişimcilik eğitimi düzenlenmiştir. Bu kapsamda 7 program gerçekleştirilmiş olup, programdan 167 kişi faydalanmıştır. Kırıkkale ilinde temininde güçlük çekilen meslekleri sektörler göre incelendiğinde en fazla İmalat sektöründe eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Bu sektördeki işyerlerinin yüzde 41,3'ü eleman temininde güçlük çekmektedir. Kırıkkale ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda yer aldıkları görülmektedir. Temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 30,9'u söz konusu meslek grubunda yer almaktadır. Kırıkkale ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu) mesleğinin yer aldığı görülmektedir. Bu mesleği sırasıyla Reçmeci/Reçme Makinesi Operatörü ve Makineci (Dikiş) meslekleri takip etmektedir. Kırıkkale ilinde teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır.

4 Engellilere Yönelik Kurslar

Her ülke için farklı grupları içeren bu bireyler işgücü piyasasına giriş ve piyasada tutunma süreçlerinde önemli engellerle karşı karşıyadır.

Mevzuat hükümleri doğrultusunda kurs ve programlarda kursun/programın niteliğine ve kursiyer sayısına göre istihdam edilebilirliği güç olan bireylere öncelik verilmektedir. Bu kapsamda İş KUR, engellilere bütün hizmetlerinde öncelik tanıyarak engellilerin önündeki engelleri kaldırmak için çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

Sunulan aktif işgücü hizmetlerinden engelli bireylerin öncelikli olarak faydalandırılması sağlanırken, özel politika ve uygulamalar kapsamında proje bazlı olarak engelli ailelerine yönelik de kurslar düzenlenebilmektedir. 2017 yılında toplam 1 adet program gerçekleştirilme olup, bu programlardan 7 kişisi bayan, 13 kişisi de erkek olmak üzere toplam 20 kişi yararlanmıştır.

5 Toplum Yararına Programları (TYP)

TYP'ler; işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde veya yerlerde toplum yararına bir iş / hizmetin ifası yoluyla, işsizlere çalışma alışkanlığı kazandırmak ve böylece bu kişilerin işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirmek amacıyla düzenlenen programlardır. Özellikle istihdamında zorluk çekilen bireyleri hedef alan program, katılımcılara geçici gelir desteği de sağlamaktadır. 2017 yılında 1535 kişilik kontenjan gelmiş ve toplam 28 adet program gerçekleştirilmiş olup, bu programlardan 1119 kişisi bayan, 1132 kişisi de erkek olmak üzere toplam 2251 kişi yararlanmıştır.

6 İşbaşı Eğitim programları

Kuruma kayıtlı işsizlerin yine kuruma kayıtlı işyerlerinde; daha önceden edindikleri teorik bilgileri uygulama yaparak pekiştirmelerini ve mesleki deneyim kazanmalarını sağlamak amacıyla düzenlenmektedir. Programlar, işverenin istihdam edeceği kişiyi kendisinin yetiştirmesine olanak sağlamaktadır. İşveren katılımcı adaylarını kendisi belirleyebileceği gibi kurumdan da talep edebilmektedir. Katılımcı da programa katılmak istediği işyerini kendi bulabileceği gibi Kuruma da başvurabilmektedir. 2017 yılında toplam **576** adet program gerçekleştirilmiş olup, bu programlardan **681** kişisi bayan, **665** kişisi de erkek olmak üzere toplam **1346** kişi yararlanmıştır. **İşbaşı Eğitim Programı** kapsamında **331** kişisi bayan,**325** kişisi erkek olmak üzere **656** kişi istihdam edilmiştir.

7 İşgücü Yetiştirme (Mesleki Eğitim) Faaliyetleri

Kırıkkale İŞKUR İl Müdürlüğüince işverenlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün temini için mesleki eğitim kurslarını planlamakta ve uygulamaktadır. Bu kapsamda İŞKUR işverenlerle ortaklaşa toplam **4** adet İstihdam garantili Mesleki Eğitim Kursu açmış olup, bu kurslardan **72** kişi yararlanmıştır.

- İlimizde üretilen ve pazarlanan tek ürün gelinliktir. Üretilen gelinliklerin iç ve dış pazarlaması yapılmaktadır. Gelinlik üreten firmalar kendi web sitelerinde bu ürünleri sunmakta ve alıcıları genelde bu web sayfalarında ürünleri toplu olarak almaktadırlar.

- Diğer Esnaflarımız ise sadece iç pazardan pay alabilmektedir. Özellikle Kırıkkale Üniversitesinin kuruluşunu takiben başta minibüsçülük, lokantacılık, kafe ve barınma olmak üzere öğrenci ihtiyaçlarına dönük yatırımlar artmış esnafımız toplu taşıma ve servisçilik alanlarında daha aktif hale gelmiştir.
- Kırıkkale Esnaf ve sanatkârının kampüs alanı içerisindeki yapması gereken yatırımlar yine çok uluslu markaların şubesi düzeyini geçememektedir. Bu nedenle esnaf ve sanatkârın geleceğine dönük olarak izlenecek olan ulusal politikalarda özellikle markalara karşı kaliteli ve özgün imalatın teşvik edilmesi sayesinde esnaflığın cazibesinin artacağı düşünülmektedir.
- İlimizde Esnaf ve Sanatkârlarımıza KESOB tarafından Ankara'da her yıl düzenlenen Kırıkkaleliler Haftasında yer tahsis edilerek, ürünlerini sergileme ve pazarlama imkanı sunuluyor.
- Kırıkkale esnaf ve sanatkârı için hükümetin önceki yıllarda uygulamış olduğu can suyu kredisi gibi faizsiz kısa vadeli düşük rakamlı kredilerin yerinde uygulandığı ve esnafın motivasyonunu artırdığı gözlemlenmektedir. Esnafın rekabet gücünün artırılması hususunda esnaf geleneğimizde zaten var olan aynı işi yapan esnafardan İşhanı imalathaneleri ortak hareket ve ortak Pazar arayışını destekleyecektir. Bu amaçla mevcut KSS ve OSB'lerde sektörel kümelenmeler kendiliğinden daha çok mobilya ve enerji yatırımlarına yönelirken Kırıkkale ARGE çalışmalarını Teknoparka endekslemiş durumdadır. Gerek işletmelerin küçüklüğü gerekse imalat sanayinin daha çok kamu ağırlıklı olması nedeniyle TEKNOPARK sayesinde katma değeri yüksek ürünlerin ARGE çalışmalarının şehirde yapılması hedeflenmektedir.
- İŞKUR, eğitim ve kayıtlı istihdam projelerinde esnaf odalarına öncelik vermektedir
- Ülkemiz için ekonomik büyüme esnasında esnafın varlığını koruyabilmesi öncelikle dikkat edilmesi gereken bir süreçtir. Kaldı ki tüm gelişmiş ekonomilerde bile, küçük imalat, tamir sanayi el sanatları gibi yüzyıllar boyunca varlığını devam ettirecek sektörlerin varlığı göz ardı edilmemelidir. İlimizde bu amaçla mahalli yönetimler başta olmak üzere yer tahsisi yapılarak, gıda toptancıları toplu işyeri, küçük sanayi siteleri ve mevcut sanayinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi hususunda kısa ve uzun vadeli çalışmalar yapılmaktadır.
- Pazarlama yöntemleri itibariyle aracılardan azaltılması ve perakende sektörüne dev yatırımcıların girmesi ile AVM sayıları artmakta hem gıda ve ihtiyaç maddelerindeki kârlılık

oranı aşağı çekildiğinden hem de işletme sermayesi gücülüğü nedeniyle kck esnaf perakende sektöründen çekilmektedir

- Yatırımlarda yeni teşvik sistemi gereğince uygulanacak Bölgesel ve Sektörel Teşvik Sistemi uyarınca İlimiz 4. Bölgede yer almakta olup, yeni teşvik sisteminin uygulanmasıyla İlimizde yeni yatırımların, rekabet gücünün ve istihdamın artacağı düşünülmektedir.
- Esnaf ve sanatkârın rekabet gücünün artırılması için temel girdiler anlamında organizasyonlar düzenlenerek, ham maddeye yüksek opsiyonlu ve aracısız ulaşılması sağlanmalı, toplu işyerinde müşterek hareket etmeleri, profesyonel yöneticiler aracılığıyla kümelenmeleri sağlanmalıdır.
- Markalara karşı kck esnafın rekabet gücünün artırılması amacıyla başta vergi ve muafiyetleri uygulanmalı mahalli, özgün ve nitelikli kck imalat koruma altına alınmalıdır.
- Esnaf ve sanatkârlar için ESKKK kredilerinin koşullarının daha uygun hale getirilmesi, dağıtımının adil yapılması ve seçimlerin kapalı oyla gerçekleştirilmesi hususlarının yetkili otoriteler tarafından göz önünde bulundurulmasında fayda görülmektedir.

Esnaf ve Sanatkâr ve Odalar Birliği ve Oda yönetimlerinin yeni bir bakış açısı, yeniliğe, vizyoner bir yönetim anlayışına ihtiyaçları vardır. 500-750 den az olan esnaf odaları kapatılarak odaların güçlenmesi sağlanmalıdır. Esnaf ve Sanatkâr Oda Birliklerin mutlak suretle çalışan personelleri arasında nitelikli uzman personel bulunmalıdır.

Üniversitelerin ilgili fakülte ve bölümleri (işletme, iktisat vb.) akademisyenleri, öğrencileri sahaya inmelidirler. Akademik kadro, bilgi, birikimlerini esnaf ve sanatkârın gelişmesine yönelik olarak kullanmalıdır. Odalara danışmanlık yapmalı, projeler üretmelidir. Odaya aidat borcu olan üyelerin kongrelerde oy kullanma hakkı olmamalıdır.

İlçelerde herhangi bir odaya kayıtlı olmayan esnafın yakın ilçeye bir araya gelerek gerekli sayıyı sağlamaları halinde yeni karma oda kurabilmelerine olanak sağlanmalıdır. İlimizde yapılan görüşmelerde ticaret ve sanayi odasına kayıtlı üyelerinde zor durumda oldukları görülmüştür. Banka faizlerinin yüksekliği, kredi kullanmada hem ipotek, hem de kefalet istendiğinden zorluk yaşadıklarından bahisle mevzuat değişikliğiyle Ticaret ve Sanayi Odası üyeleri de Esnaf ve Sanatkâr Kredi Kefalet Kooperatiflerine üye olunmasının önü açılmalıdır.

Kosgeb kredilerinden esnaf ve sanatkârın yeterince faydalanamadığı görülmektedir. Ayrıca esnaf ve sanatkâr ilgili sorumluluklar ve yükümlülükler görev alanımız içerisinde KOSGEB tarafından esnaf ve sanatkâra verilen girişimcilik kredilerinin Bakanlığımız bünyesinde il müdürlükleri vasıtasıyla yürütülebilir.

Sonuç olarak İl Müdürlüğü olarak, esnaf ve sanatkârla ilgili iki proje teklifimiz olacaktır. Ülkemizin 2023 hedeflerine ulaşmasına katkı sağlamak ve bu raporda ifade edilen esnaf ve sanatkârlarla ilgili sorunların çözümler bulabilmek, önerileri hayata geçirebilme adına birbirini tamamlayan iki projeyi kısaca şöyle özetleyebiliriz.

1- Kamu, Esnaf ve Sanatkar, Üniversite İşbirliği Merkezi(KESÜİM) Projesi

Esnaf ve sanatkârlarımıza yönelik olarak illerde güçlü, organize bir yapının kurulması çok yerinde olacaktır. Böyle bir yapı illerde esnaf, sanatkârlara ilişkin hizmet etme anlamında boşluğu dolduracaktır. Kamu, Esnaf, Sanatkâr ve Üniversite İşbirliği Merkezi (KESÜİM) adıyla bir yapılandırmaya gidilebilir. Kamu Esnaf ve Sanatkâr, Üniversite İşbirliğinin kurulmasıyla esnaf ve sanatkârımıza daha iyi, daha etkin, daha verimli, daha etkin hizmet götürecektir ve bir sinerji sağlayacaktır. İlin ticaretinin nabzının tutacak yıllık çeşitli raporlar hazırlayacaktır. Bakanlığımızın bu alandaki hizmetlerini ileriye taşıyacak, farkındalığı artıracaktır. Esnaf ve Sanatkârımıza hizmetlerde, devletin verdiği hibe ve desteklerden yararlanmada etkinliği artıracaktır. Ayrıca ve esnaf ve sanatkâr memnuniyetini artırarak, bakanlığımızın bu konuda orta ve uzun vadeli hedeflere ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Esnaf ve Sanatkarla ilgilenecek tıpkı Tüketici Hakem Heyetlerinde olduğu gibi mevzuatıyla kurumsal yapıya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

2. “Bölgesel İstişare, Bilgilendirme, Değerlendirme Şurası” Projesi

- Bakanlığımız merkez birim amirlerinin ve taşra teşkilat birimleri arasındaki koordinasyonun sağlanması ve paydaşlarımızla işbirliğinin güçlendirilmesi projesidir. Projede Üniversite, Esnaf ve Sanatkâr Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, işbirliği yapılacaktır. İller bölgelere bölünecektir. Her altı ayda bir tüm iller koordinatör ilde bir araya gelerek iki, üç gün süreyle Bölgesel İstişare, Bilgilendirme, Değerlendirme toplantısı yapacaktır
- Toplantıların birinci günü gündemini Bakanlığın belirlediği bir konuda (tüketici, iç ticaret, esnaf sanatkâr, kooperatif, gümrük konularında) şura, konferans, sempozyum, panel, çalıştay şeklinde olabilecektir. Aynı anda Tüm Türkiye’de bu toplantılar yapılıyor olacaktır. Her bölgenin

başında sorumlu olan üst düzey yönetici (Genel Müd.Yrd. Genel Müdür, Müsteşar Yrd. Müsteşar,) bulunacaktır.

- Toplantının ikinci günü İl Müdürleri kendi arasında toplanarak koordinatör İl Müdürü başkanlığında sorun, sıkıntı ve çözüm önerilerini görüşerek, fikir alışverişini yaparak bakanlığa rapor halinde verecektir. Bu rapor Bakanlıkta üst düzey bir yönetici başkanlığında diğer bölge koordinatör raporlarıyla birlikte bir ay içinde görüşülecektir.